

Cümə, 13 iyun 1919-cu il, nömrə 203

AZƏRBAYCAN

Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi, iqtisadi türk qəzetəsidir

İkinci səneyi-dəvamiyyəsi. Cümə, 14 ramazanül-mübarək sənə 1337. 13 həziran 1919 sənə.

Türk və islamlığa müfid məqalələrə səhifələrimiz açıqdır. Dərc olunmayan övraq iadə edilməz. Dərc edilən məqalatın mükafatını idarə təyin edir. Məhəlli-idarə: Bakı, Vorontsovski və Quubernski küçülərin küncündə 4 nömrəli evdə "Azərbaycan" idarəsi. Telefon nömrə 39-60. Tək nüsxəsi 1 manat 50 qəpik.

Abunə şəraiti: Bakı üçün 1 aylığı 30 rublə, 2 aylığı 35 rublə, 3 aylığı 50 rublə. Qeyri şəhərlər üçün 1 aylığı 25 rublə, 2 aylığı 45 rublə, 3 aylığı 60 rublə. Elan fiatı: birinci səhifədə sətiri 4 rublə, axırındı səhifədə sətiri 3 rublə, itən şeylər və yer axtaranlar üçün 2 rublə.

BAKİ BƏHRİ-XƏZƏR İSTEHLAK

“KOOOPERATSIYA” CƏMIYYƏTİ İDARƏSİ

Bununla elan edir ki, yekşənbə [bazar] günü, həziran ayının 15-də, səhər saat 11-də cəmiyyətin kontoru binasında (Qorçakovskaya, Saturov qardaşları evi) Bakı dairəsi kooperativ nümayəndələri iclasının məbədi [ardı] vəqə olacaqdır. Müzakirə ediləcək məsələlər:

1) Təzə məvaciblər; 2) Tiflisdəki kooperativ qurultayı barəsində məruzə.

İclas ikinci olduğundan, hər nə qədər üzv gəlmiş olsa, qanuni hesab olunacaqdır.

10231

QİSMİ-RƏSMİ
[RƏSMİ HİSSƏ]

Azərbaycan Cümhuriyyətinin Dövlət Müdafiə Komitəsinin icbari qərardı:

11 iyun 1919

İ) Bütün Azərbaycan Cümhuriyyəti idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə [hərbi fəvqəladə vəziyyət] altında (vayenni palajeniye) elan olunur.

II) Aşağıdakı göstərilən cinayətlər ümu-

“Azərbaycan” qəzetinin 203-cü nömrəsinin 1-ci səhifəsi

III) Aşağıda tədād edilən [sayılan] cinayətlər, həmçinin ümumi məhkəmədən götürülüb müqəssirlər zəbtiiyə [asayış] qanunu mövcibincə məsuldurlar:

1) Əhalinin əlahiddə hissələri və sinifləri arasında və milli düşmənçiliyə bəis ola biləcək hər cür xəbərlərin və şeyiələrin camaata elan və nəşr olunması;

2) Hökumətin fəaliyyəti və binagüzarlıqları [sərəncamları] barəsində, əsgəri hissələrin əməliyyatı və milli bədbəxtliklər haqqında yalan şeyiələrin və xəbərlərin hər vasitə ilə olur-olsun, nəşr edilməsi;

3) Birinci zəruri və ərzaq şeylərinin qiymətinin artmasında iştirak etmək və həman şeylərin hüsula gəlib satılması şəraiti ilə qiymətlərini həddən ziyadə artırmaq, şeyləri gizlətmək, satmamaq və ya üzürsüz bir surətdə satmaqdan imtina etmək.

IV) Qadağan edilirlər:

1) Məmurlardan icazə edilmədiyi halda siyasi bir ruhda izdiham edib mitinq tərtib etmək;

2) Hər cür silah, patron, mühimmatı-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] və patlanğac şeyləri gəzdirib satmaq və saxlamaq.

Qeyd: Bu qanun Azərbaycan və Mütəfəiq ordu əsgəri xidmətçilərinə öz silahlarını gəzdirməyə şamil deyildir.

V)

1) Bu icbari qərarədan elan ediləndən qabaq silah gəzdirməyə və saxlamağa alınan icazənamələr öz qüvvələrini itirmiş olurlar.

2) Silah gəzdirib saxlamaq üçün təzə icazənamələr verilməsi quberniya daxilində qubernatorlara həvalə olunur.

3) Silah gəzdirməyə və saxlamağa təzə icazənamə almayanlar bu icbari qərarədan elan edilən gündən üç günün

müddətinə qədər özlərində olan hamı silahı yaxında olan əxzi-əsgər [hərbi çağırış] idarəsinə və ya polisəyə verməyə məcbur edilirlər. Əxzi-əsgər və polisə idarələri silahın ədədini, cinsini və nömrəsini göstərici qəbzı verməlidirlər.

4) Keçən maddədə göstərilən müddət qurtarandan sonra icazəsiz silah gəzdirməkdə bədgüman olunan [şübhəli] şəxslər polisə tərəfindən axtarılacaqlardır. Tapılan silah müsadirə edilib, müqəssirlər həmin icbari qərarədan gəstərilədiyi kimi zəbtiiyə qanunu mövcibincə məsul olacaqlardır.

VI) Həmin icbari qərarədan III, IV və V hissələrində göstərilən qanunları xələdar etməkdə müttəhim edilənlər zəbtiiyə qanunu mövcibincə 50 min rublə cərimə edilirlər və ya 6 ayın müddətinə həbsə salınırlar.

VII) Həmin icbari qərarədan gəstərilən hamı təlimatların ifasına nəzarət və zəbtiiyə qanunu mövcibincə məsuliyyətə cəlb etmək işi Şuşa, Cəbrayıl və Zəngəzur və Cavanşir uyezdləri [qəzalari] general-qubernatoruna, Daxiliyyə Nəzarətinin Qazax uyezində olan xüsusi vəkili-nə, Bakı, Gəncə və Zaqatal qubernatorlarına, Bakı qradonaçalnikinə, həmçinin Bakı Balaxanı-Sabunçu və Gəncə polis-meysterlərinə və uyezdnı naçalniklərinə [qəza rəislərinə] həvalə olunur. General-qubernator, qradonaçalnik, qubernator və xüsusi vəkillərə müqəssirləri 10 min rublə cərimə və 3 ay həbsə almaq, polis-meysterlər və uyezdnı naçalniklərə isə 3 min rublə cərimə və 1 ay həbsə almaq ixtiyarı vagüzar edilir [verilir].

IX) Daxiliyyə Nəzarətinə həmçinin ixtiyar verilir ki, həmin icbari qərarədan III hissəsinin 1 və 2-ci maddələrində gəstə-

tərilədiyi üzrə, mətbuat işində müqəssir olanları cərimə etməkdən başqa, qəzetələri müəyyən bir vaxta qədər və ya həmin idareyi-örfiyyəyi-əsgəriyyə müddətinə dayandırın.

X) Yuxarıda göstərilənlərdən başqa, əvvəlcə hökumət tərəfindən, həmçinin məhəlli [yerli] məmurlar tərəfindən verilən icbari qərarədan bu qərarədan sonra ləğv edilirlər. Ancaq iyunun 3-də əsgərlik vəzifəsindən imtina edənlər və əsgərlikdən qaçanları təqib etmək haqqında verilən qərarədan, həmçinin Şuşa, Cavanşir, Cəbrayıl və Zəngəzur uyezdləri general-qubernatoru tərəfindən verilən qərarədan öz qüvvəsində qalır.

XI) Bu qərarədan sonra məhəlli məmurlar Daxiliyyə naziri tərəfindən təsdiq edilməmiş heç bir başqa qərarədan verə bilməzlər.

XII) Həmin icbari qərarədan “Azərbaycan” qəzetəsində dərc edilən gündən qanuni hesab edilir.

Dövləti Müdafiə Komitəsi

Sədr: Nəsim bəy Yusifbəyli

Üzvlər: X[udadad] b[əy]

Məlikaslanov, A[slan] b[əy] Səfikürdski

TƏTİL VƏ NÜMAYİŞ

Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsavat” firqəsi tərəfindən böylə bir dəvətnamə buraxılmışdır:

Yoldaşlar, vətəndaşlar!

Əski imperator generalları əsirlikdən qurtaran millətləri rahat qoymaq istəməyirlər. Onlar təkrar hürriyyətləri ayaq altına alıb, xırda millətlərə əsirlik hazırlayırlar.

Denikin vətənimizi təhdid edir. O qara general bir tərəfdən başımızın altına yastıqlayıb, digər tərəfdən də suyumuzun üstünü kəsmək, bizi can damarımızdan tutmaq istəyir. Bu qara qüvvət daha Tehrandə ikən başlarına “Quran” tutan məktəb uşaqlarına rəhm etməyən, Aca-ra [Acaristan] ilə Lazistanda yıxmadığı, yandırmadığı xanımın buraxmayan qanlı Lyaxovlarla bizi təslimə çağırır. Sanki biz də Lyaxovdan qorxacaq, hürriyyət və istiqlalımızın müdafiəsinə candan keçən qəhrəmanlar deyil, namusunu ayaqları altına alan Xəlilovlar çıxaracağız.

Əvət, onlar öylə güman edirlər. Onlar düşünlər ki, Azərbaycan heç bir müqavimət göstərmədən hürriyyət və istiqlal bayrağını öz əli ilə endirib, yerinə yüz ildən bəri bizim üçün bir zülüm və əsarət əlaməti olan çarizm bayrağını qaldırır. Fəqət Azərbaycan Hökuməti də, Parlamanı da dedi ki, bu olacaq iş deyildir. Hökumət kəndisinə tapşırılan istiqlalı göz bəbəyi kimi qorumağa and içmişdir. Hökumətlə Parlaman vətəndaşları mübarizəyə, hökumət ətrafında birləşməyə çağırırlar. İndi söz millətinindir.

Bakı camaatı, bilxassə Bakının hürriyyətərvər əməlləri [fəhlələri] hər zaman Azərbaycan xalqının siyasi pişrovları [öncüləri] olmuşlardır. Onlar bütün Azərbaycana bir fədakarlar və səbat nümunəsi təşkil eyləməlidirlər. Paytaxt əhli vilayətlərə örnək olmalı, candan, başdan keçməyə mühəyyə [hazır] olması ilə onlarda ümumi bir qeyrət və fədakarlıq oyatmalıdır.

İştə, ey yoldaş, ey vətəndaş! Bu gün sən bu vəzifəyi-həmiyyətini [namus borcunu, təəssübkeşlik vəzifəni] ifa etməlisən. Bu gün cümə günü, ayın 13-də mädən

dairələri ilə şəhərdə ümumi tətil və nümayiş tərtib ediləcək. Bu nümayişlə xalq özünün Hökumət və Parlaman qərarı üzərində sabit durub, hürriyyət və istiqlalımızın müdafiəsini tələb edəcək və gərək olduğu zaman hökumətin ilk dəvəti vəqə olunca canını dəxi hürriyyət və istiqlal cananına verməyə bütün cahan qarşısında biət edəcəkdir.

Nümayiş tərtibi bərvəchi-ati [aşağıdakı kimi] olacaq:

Cümə günü, iyun ayının 13-də 1919[-cu ildə] Balaxanı-Suraxanı əməlləri səhər saat 11-in yarısında şəhərə gəlirlər, Vağzal meydançasında və Mixaylov məktəbi qabağından keçərək Telefonu və Budaqovski küçələrlə Balaxanski küçədən keçib saat 12-nin yarısında Hürriyyət meydançasında hazır olurlar.

Beli-qorod [Ağ şəhər], Çornı-qorod [Qara şəhər] fəhlələri saat 10-da Sovet Syezd xəstəxanası qarşısında olan meydanda yığılıb, oradan saat 11-də Telefonu, Milyonnu, Malakanski, Budaqovski və Birjevoy küçədən keçib saat 12-nin yarısında Hürriyyət meydanında hazır olurlar.

Həmkarlar İttifaqları və siyasi firqələr səhər saat 10-da Parapetə cəm olub, Kolyubakinski, Mariinski, Tarqovı və Morskoy küçələrdən keçib saat 12-nin yarısında Hürriyyət meydanında hazır olurlar.

Bibiheybət və Bayılov Elektrik qüvvəsi meydanına cəm olub, oradan bulvara, nəqliyyat işləri işçilərinə qoşulub Olqinski, Baryatinski, Mariinski və Birjevoy küçələrdən keçib saat 12-nin yarısında Hürriyyət meydanında hazır olurlar.

Morskoy rayon saat 10-da Bulvara, “Fenomen” teatrosu qarşısına cəm olub, Bibiheybətdən gələnləri gözləyib, onlar-

la bərabər Hürriyyət meydanına gəlirlər.

Dəmiryol işçiləri saat 10-da Vağzal meydanına cəm olub, oradan Telefonu, Budaqovski küçələrlə Hürriyyət meydanına gəlirlər.

Biləcəri işçiləri saat 10-da Hürriyyət meydanına cəm olur.

Yoldaşlar! Bu gün siz nümayişlərə iştirak etməklə vətənin müqəddəratı ilə nə dərəcədə əlaqədar olduğunuzu göstərəcəksiniz.

Vətəndaşlar! Siz bu gün vətən müdafiəsinə həsr olunan bu nümayişə iştirak etməklə müdafiə fikrinin nə qədər ümumi və vətəni bir fikir olduğunu hər kəsə bildirəcəksiniz.

Qoy bu gün milli bayraqları, müdafiə istəyən şüarları, milli nəğmələri və vətən nidaları ilə küçəyə çıxan əzməkar xalq göstərsin ki, Bakıda təslimə mühəyyə [hazır] deyil, son dərəcəyi-imkana qədər çarpışmağa hazır bükülməz bir haqq qolu və dönməz bir istiqlal üzü vardır.

Əvət, ey azərbaycanlı qardaş! Bu gün sən evindən, eşiindən çıx, nümayişlərə iştirak et də de ki:

Yaşasın Azərbaycan!

Qəhr olsun onun düşmənləri!

Var olsun müdafiə [müdafiə edən] və mübariz hökumət!

Mərkəzi Komitə

“DÜŞMƏN GƏLİYOR, MƏQSƏDİ İFNAYİ-VƏTƏNDİR!”

([Əbdülhaq] Hamid)

Əvət, gəlir. Bütün fəlakətləri ilə, zəncirləri ilə, süngüləri ilə gəlir. Məqsədi

bizim gənc tariximizin səhifələrini qapamaq, yenidən bizi kabuslu, qaranlıq gecələrə düşürməkdir. Gəlir, bütün hirs və tamahı ilə, bütün mərhəmətsizliyi ilə, vicdansızlığı ilə gəlir. Fikiri bizim açıq, müqəddəs düşüncələrimizi, duyğularımızı qaralamaq, “göz bəbəyi kimi qoruyacağımıza” and içdiyimiz istiqlalımıza zərbələr endirməkdir. Lakin bizim istiqlalımıza qazdığı məzara bizmi enəcəyiz, yoxsa onu məğrur, kibirli başını endirəcəkdir? İştə bir sual ki, buna hər bəlahı qovğa və mərdlik meydanında sonuncu cavab verəcəkdir. Türk milləti bu kimi meydanlardan çox görmüşdür. Fəqət tarix şahid olsun ki, heç bir türk qövmü kəndi ixtiyarı ilə, qansız, ölümsüz düşmən ayaqlarına əyilməmişdir.

Tarix qansız olmur. Bu yalnız bizim başımızda görünmədi. Bütün bəşəriyyətin məhkum olduğu bir həqiqətdir ki, hüquq qansız müdafiə olunmayı. Biz də tarixdə yaşamaq istədiyimizdən, bu böyük qanuna itaət edirik. Fəqət yenə tarix şahid olsun ki, yarın qara Denikin ordu-ları ilə başlayacağımız mübarizədə müqəssir biz deyilik, bizi udmaq istəyənlərdir.

Bu gün yenə türk qılıncı ilə şimal “meç”i, türk zoru ilə mürtəce rus zoru müsəbiqəyə girişirlər. Birinin məqsədi əzmək, kəsmək, qəhr etmək, o birinin qayəsi hüddud və hüququnu müdafiə etmək, qəbul etdiyi qəsəmə, etdiyi əhdə sadıq qalmaqdır. Əgər mübarizə yalnız bu iki məqsədin mübarizəsi olsaydı, bizim köksümüzü qabardan istiqlal və hürriyyət fikrinin istila xülyasına əbədiyyən qalib gələcəyində şübhə qalmazdı. Lakin

qovğa məslək mübahisəsi ilə deyil, sipərlərdə qurşun [güllə] və süngü ilə həll edilmək üzrədir. Azərbaycan türkləri vətənlərini müdafiə edərkən yalnız bir şey düşünür ki, o da ya qələbə, yaxud şərəfli bir ölümdür.

Aman, ya Rəbbi! Yenə qan, yenə qılınc!

Kimə lazımdır bu yeni qovğa? Əlbəttə ki, yalnız cəsədlərin qanını soran qara qarğalara. Millətlərin namusuna təcavüz edən qara qüvvələrə. Bu gün hürriyyət və məsud yaşamağa başlayan ölkələrə yenidən top sədələri eşitdirmək, yenidən cift [cüt] və kotan arxasına keçmiş köylünü silah daşımağa məcbur etmək, babasının intiqamı üçün balaca yavrunu beşikdə məsum və mütəbəssim [gülümsəyərək] uyurkən xəncərləmək qədər vicdansız bir cinayətdir. Böylə bir cinayətə yalnız Denikin kimi çarlar asitanını [kandarını] öpməklə pərvəriş tapanlar [bəslənənlər] razı ola bilərlər.

Olsun, kim olursa-olsun, yaxlaşır, onu dəf etməliyiz. Bütün diplomasi qüvvələrini sərf edəlim, müstəqil bir dövlət olduğumuzu, qəyyumsuz yaşamağa haqlı olduğumuzu anlamaq istəməyənlərə sözlə anlatmağa səy edəlim. Qane olmazsa, labüd qalaraq Turanın o əski fəsih [açıq], bəliğ [təsirli], polad lisanına, hər kəsi iqneyə müqtədir qüvvəyə – qılınca müraciət etməli olacağız. O zaman bütün cahani-mədəniyyət (əgər həqiqətən mədənidirlərsə) bu yeni müsədimənin [toqquşmanın] məsuliyyətini çar qüvvələrinin öhdəsinə atsın.

Əvət, millətin qərarı qəti və tərəddüdsüzdür. Üzərimizə gələnlərlə son damla qanımıza qədər çarpışacağız. Qoy bizi

məhv etsinlər də, sonra bizi bağlamağa gətirdikləri zəncirləri vətənimizin yalçın qayalarına taxsınlar. Qoy istiqbal müvərrixi [gələcəyin tarixçisi] bizi yazarkən “Denikinə tabe oldular” deyə deyil, “Denikin onların cəsədləri üstündən keçdi” deyə yazsın. Əgər həpimiz doğrudan bu qərara gələrsək, əmin olalım ki, kibirli generalın macərəpərəstlərdən ibarət “ordusu” qarşımızda sühulətlə [asanlıqla] məhv olub xəm xəyalından əbədilik əl çəkəcəkdir. Yenə əski idealımıza – “əzm və səbat” əsasına sadıq qalalım. Bu əsas bizi əsarət və qulluq zindanlarından çıxarıb şərəfli istiqlal bayrağı altına topladığı kimi, bu dəfəki bəklədiyimiz müxəttirədən [təhlükədən] də müzəffər və qalib çıxaracaqdır. Gənc tariximiz bu birinci addımda bütün Azərbaycan vətəndaşlarını, gəncliyi-ixtiyarlı hüduddə görməlidir. Baxın, vətənimizin pak, müqəddəs üfüqləri şübhələrlə “Yenə mi qara buludlar?” deyər sorur [soruşur]. “Xayır, – diyəlim, – qara buludlar gəlmədən əvvəl biz sənin üfüqlərini kəndi qanımızla qızardacağıq.” Dinləyiniz, göylərdən şəhid babalarımızın ruhları “Silah başına!” komandası verir. Onu dinləməyən, naxələf olmazmı?

Əvət, hər kəs kəndi qəlbini, kəndi imanını imtahan edə bilər. Hüduddə pək uzaq deyildir. “Vətəndaş” adlanmaq istəyənlərə meydan açıqdır. Baxalım, bu imtahanından nasıl çıxacağı? Məncə, mütləqə şərəfli, mütləqə müzəffər çıxacağıq.

Mən nə quyəm ya səməndər baş, ya pərvanə baş

Çon bə-fikri-suxtən oftadeyi mardanə baş

Əli Yusif

TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

Cənubi Rusiyada

Cənubi Rusiyada Murman yollarını və Kolçak qoşunlarının hərbi etdiyi dairələrdəki dəmiryollarını təmir etmək üçün Amerikanın güclü dəmiryol dəstələri oraya əzimet etmişdir [yola düşmüşdür]. Bu dəstəni iki Amerika kruvazeri [kreyseri] gətirmişdir.

Ruslar Parisdə

Parisdə 100 min nəfərdən ibarət olan ruslar qərar qoymuşlar ki, öz aralarından bütün bolşevikləri qovsunlar. Borisov tərəfindən nəşr edilən qəzetəyə bunlar külli miqdarda pul cəm etmişlərdir.

General Kolçak

İngiltərənin rəsmi mənbələrindən verilən xəbərlərə nəzərən, Rusiyanın hakimi admiral Kolçak çevirmə yol ilə tez bir zamanda Petroqrada yaxınlaşacaqdır. Eyni zamanda general Yudenitş qoşunlarına mütləq olacaqdır [qoşulacaqdır]. Bolşeviklər bəyan edirlər ki, Kolçakın Petroqrada gəlməsi ilə Müttəfiqlər onu Rusiyanın hakimiyyətində təsdiq edəcəklərdir.

Kiyevdə

Bolşeviklər tərəfindən nəşr edilən “Krasnaya armiya” qəzetəsi xəbər verir ki, Kiyev dairələrində kəndçilər Şura qoşunları əleyhinə üsyan qalxırmışlardır.

Bolşeviklərin məğlubiyyəti

Kopenhagendən xəbər verirlər ki, estonların verdiyi məlumatdan anlaşılır ki, bolşeviklərin hücumu hər yerdə dəf edilmişdir. Altı günlük qızgın müharibədən

sonra estonlar təzədən Rejeni işğal etmişlərdir. Bundan əlavə, Balisburq da onlar tərəfindən alınmışdır. Düşmənlər həyəcanla qaçmaqdadırlar.

Sevastopol

Kopenhagen - Sevastopoldan yazırlar. Ukrayna Şurası xarici konsulların hamısına əmr vermişdir ki, bilatəxir [dərhal] Sevastopoldan çıxsınlar, zira onların hökuməti qəbul edilməmişdir.

SÜLH ƏTRAFINDA

Almanların tələbatı

Paris - Rəsmi surətdə xəbər verilir ki, almanlar Müttəfiqlərə təqdim etdikləri əks-təklifdə bəyan edirlər ki, Müttəfiqlərin sülh müahidənaməsi [sazişi] almanlar tərəfindən qəbul edilməyəcəkdir. Almanlar Müttəfiqlərdən ablukadan [blokadadan] xəsarətə düşdükleri üçün 12 milyon [milyard] 850 milyon mark pul istəyirlər. Bu da əlbəttə Müttəfiqlərin tələb etdikləri məbləğə müqabilidir.

- Daniels Bəhri Komitəyə [Donanma Komitəsinə] təklif etmişdir ki, 16 zirehli, 10 kruvazir inşası tərk edilsin, tainki böyləliklə Amerika Cəmiyyəti-Əqvama [Millətlər Cəmiyyətinə] etibarını izhar etlən [nəşr etdirin]. Daniels əlavə etmişdir ki, dekabrda etibarən övza [vəziyyət] dəyişmişdir.

Müharibənin axırı

Berlin - Milli Müdafiə Komitəsi qərar qoymuşdur ki, mütarikə əqd edilib də [atəşkəs imzalanıb da] Rusiya ilə ticarəti əlaqə başlansın.

Fiume məsələsi

Paris - Romada olan fransız səfiri İtaliyaya təklif etmişdir ki, Cəmiyyəti-Əqvamın mandatı ilə Fiumeni 1923-cü ilədək idarə etlən. Bu vaxta qədər Fiumenin bir neçə ağaclığında cənubi slavlər üçün yeni isklə [liman] inşə edildikdən sonra Fiume qətiyyənl İtaliyaya keçə biləcəkdir. Bu təklifə görə, İtaliya bu barədə danışığa girişməyə rızasını vermişdir.

Berlinə protesto mitinqləri

Nauen - Berlinə iyunun 8-də təcavüzkarənə olan sülh müahidəsinin [sazişinin] əleyhinə böylük mitinq tərtib edilmişdir. Amerika, Misir, Hindistan, Türkiyə və Almaniya müstəmləkələrinin nümayəndələri nitq irad etmişlərdir [nitq söyləmişlər]. Bunlardan əlavə İran, Çin, Avstriya almanları, Saar və Reyn qitələri [bölgələri] nümayəndələri dəxi mitinqdə iştirak edib indiki müahidənaməyə protestolarını bəyan etmişlərdir.

Müttəfiqlər Şurası

Paris - “Exo de Pari” qəzetəsi yazır ki, bu gün səhər Klemanso, Lloyd Corc və Vilson yığışib Fransa, İngiltərə, Amerika arasında ittifaq əqd etmək üçün müzakirədə bulunmuşlardır. Bunlar sülh müahidənaməsini müdafiə etmək qərarını çıxarmışlardır.

QƏZETƏLƏRDƏN

Türküstanda

Türküstandan gələnler bolşeviklər tərəfindən Mərvini işğal edilməsi və orada olan əhvallar barəsində zeyldəki [aşağıdakı] məlumatı verirlər:

Mərv şəhəri Qırmızı qoşun tərəfindən mayın 21-də işğal edilmişdir. Şəhər təslim olmadan əvvəl əhaliyə təklif etməmişlər ki, 3-4 saatda şəhərdən çıxsınlar. Əhalinin əksəri İrana əzimet etməmişdir [yollanmışdır]. Şəhərdə qalanların çoxlarını dabravollar [kənüllülər] atıb öldürmüşlərdir. Bunların arasında İran və Gəncə quberniyasından gələn daşnaklardan vardır. Dabravollar şəhərə vərəqələr tökmüşlərdir. Bu vərəqələrdə denilir ki, Bakı və Tiflis dabravollar tərəfindən işğal edilmişdir. Ona görə də bir çox fərarilər [qaçqınlar] Bakıya gəlməkdən imtina etmişlərdir. Əhali Mərvdən qaçdıqda, Qırmızı qoşunlar türk dilində vərəqələr tökərək əhaliyə tövsiyə edirmişlər şəhərdən qaçmasınlar. Çünki onlar kimsəyə əziyyət etməyəcəkdir. Amma dabravollar intiqamından qorxaraq bir çoxları şəhərdə qalmağa cəsarət etməmişlərdir.

Mayın 24-də Şura qoşunları Aşqabadın 40 verstliyində olan Qoçan mövqifini [stansiyasını] işğal etmişlərdir. Şura qoşunlarının təcavüzünə davam etməyən [dözməyən] dabravollar qaçırlar.

Aşqabadi dəxi eyni zamanda dabravollar təxliyə edib Tazəşəhərə gəlmişlərdir. Mərv şəhəri məşhur Türküstan camaat xadimlərindən Kazım bəyin təhti-idarəsində [idarəsi altında] 6 min Qırmızı qoşunlar tərəfindən mühafizə edilir.

Dabravollar Bakı zabiti Axnazaryanın təhti-komandasında olmuşlar. Bunlar qabaqlarına gələnləri atıb öldürürlər. Mərv ilə Aşqabadda yalnız müsəlmanlardan 6050 nəfər öləndir. Dabravollar arasında sabiq zabitlər və daşnaklar vardır. Bir çox daşnaklar pişəzvəqt [qabaqcadan] öz vətənlərinə getmişlərdir.

VÜKƏLA ŞURASINDA [NAZİRLƏR KABİNETİNDƏ]

- Maliyyə nazirinin yeni 100 rubləliklər buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir [qərara alınmışdır]:

Maliyyə nazirinə yeni 100 rubləlik buraxılması tapşırılsın.

- Posta və Teleqraf nazirinin yeni post markaları buraxılması haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Post və Teleqraf nazirinin məruzəsi təsviblə [bəyənilməklə], müvəqqəti olaraq 6, 9, 11 nömrəli markaları qəbul etməli.

- Maliyyə nazirinin Gəncədə Dövlət Bank [Dövlət Bankı] şöbəsi güşadı [açılması] haqqındakı məruzəsindən sonra qət edilmişdir:

Məruzə təsviblə, təsdiqdən ötrü Məclisi-Məbusana idxalı tapşırılsın. O vaxtadək 20 milyonluq fondan Maliyyə Nazarətinə məxaricat üçün istənilən məbləğin 1/12 hissəsi, yəni 43 933 rublə 33 qəpik buraxılsın.

MƏMLƏKƏTİMİZDƏ ƏSGƏRLİK HƏYATI

- 2 -

Dünənki məqaləmizdə əhalimizin əsgərliyə olan həvəs və iştiaqı [şövqü] və məmləkətimizin də xüsusilə şu günlərdə əsgərə nə dərəcədə lüzumu olduğunu da bərtəfsil [ətraflı] anlatmış idik.

Şimdi əsgərliyi bir vücud fərz edərsək, o vücuda bir ruh və ruha da həyat bəxş [etmək] lazımdır. Yəni vücudun idaməsi [davam etməsi] yek-digərinin mü-təmmimi olan [bir-birini tamamlayan] ruh və bir də həyatla qaimdir [sabitdir] ki, bu üç şey də bir-birinə ətəmmi-mütəmmimidir [bir-birini qüsursuz bir şəkildə tamamlayır].

Məsələn, vücuda hər halda bir ruh lazımlı olduğu kimi, ruha da bir nəşeyi-həyat istər. Əsgərliyə də ruh verən, əsgərliyin ruhunu oxşayan, əsgərliyə məziyyət verən, verdirən, əsgərliyi irəli götürən, əsgərliyi mərtəbəyi-ülyaya [ən uca mərtəbəyə] çıxaran və çıxartdıran ruhu oxşanmış, təkamül etmiş [kamala çatmış] adamlardır ki, bunlar da vətənin gənc və münəvvərrül-əfkar [aydın fikirli] olan adamlarından ibarətdir. Demək ki, quru qəfəs halında olan bir vücuda böyləcəsinə bir ruh verincə, olur ziruh [canlı] bir vücud, yəni sağlam bir vücud.

Bir vücuda həyat, yəni vücudu yaşatdıran şeylər – ki bu da əsgərlikdə məlzəmə və mühimmatı-hərbiyyə [hərbi ləvazimat] və sair vəsaitin əsəb və istikmal [tamamlanması, mükəmməl olması] olub, ləhülhəmd [Allaha şükür], bunların həpsi də bizdə ələ-qədrül-imkan [imkan daxilində] mövcuddur.

Türkiyədə sultanın sülaləsindən belə əsgərliyi olanlar [əsgərlik yaşlı gələnlər] əsgərlik yapır. Nəzakim, şahzadə Süleyman əfəndi mərhumun məxdumi-aliləri [böyük oğlu] Əbdülhəlim əfəndi həzrətləri Balkan müharibəsində yaralanaraq və yarasını tədavi etdirdikdən sonra təkrar müharibəyə getdi. Türkiyə kimi əski və böyük bir hökumətin xanədani-cəlili-

hökmdarisinə [cəlalı hökmdar ailəsinə] mənsub bir padşah övladı, bir şahzadə müharibəyə, əsgərliyə gedir və yara alırsa, bizim mühitimizdə bunlardan əsil, bunlardan nəcib və bunlardan mötəbər bir babanın övladı bulunduğunu təsəvvür edəmməyirəm.

Ancaq əsrdə bir fürsət əlimizə keçmişdir. Bunu sui-istimal [sui-istifadə] etməmək və bu fürsəti əlimizdən qaçırmamaq, Denikin istibdadı altına girməmək üçün ümumiyyətlə silaha sarılmalıyıq. Hər dürlü mihən və məşəqqət [çətinlik və məşəqqətlər] köks gərməliyiz. Bir daha o boyunduruğun altına girməməliyiz. Zira bir millət və hökumətin idameyi-həyat və haqqi-hakimiyyətə malikiyyəti əzm [ü] cəzm ü səbata [əzmli, qərarlı və mətənatlı olmağa] və süngümüz ədədinə və bəstədir [bağlıdır].

Beş sənədən bəri xanəsindən ayrı, ata-babasından, çoluq və çocuğundan uzaq və qərbət aləmində hər növ məhrumiyyət qarşısında, hər növ səfalətə məruz və hər dəqiqə həyat və məmat [ölüm] təhlükəsinə məhkum, qanlı kəfənləri sırtlarında [əynində], qafaları qoltuqlarında gündə min dəfə həyatları ilə vida və canları ilə pəncələşərkən, baxüsus [xüsusilə] deyil Denikin kimi bir haydudbaşı [quldurbaşı], o müəzzəm [əzəmətli] Rusiyanın möhtəşəm orduları qarşısında 4-5 sənə Ərzurum dağları kimi dünyanın münəmid məhəllində [buz bağlamış yerlərində] əsgərlik yapan və əlan da [indi də] yapmaqda olan türk qardaşlarımızı, o atababa övladlarını bir dəfə insaf və həmiyyətlə nəzəri-etibara alar və binnisbə [nisbətən] müqayisə edərsək, əcəba bizim burada və bu mövsümdə yapaca-

ğımız olan əsgərlik "Bulvar" bağçasındakı axşam piyadasına [gəzintisinə], Denikin ilə olan müharibəmiz isə sinema tamaşasına bənzəməzmi?

Bu gündə zərrə qədər tərəddüd, zərrə qədər qeyrətsizlik nəticəyi-əliməsin-dən mütəvəllid [kədərli nəticəsindən doğulan] bir sui-təsirin, maddi, mənəvi və vicdani bir məsuliyyətin tərəttüb etdirəcəyi [meydana çıxaracağı] olan müstəlzim [lazımlı, lazım gələnlə] cəzanı yalnız maddi bir qanun və maddi bir mühakimə əmr etməyir! Ya? Bunu vicdani bir qanun və vicdani bir mühakimə əmr edir! Zənn daimi surətdə vicdanına məhkum olmağa çalışanlar üçün ötdənlə bəri vicdan və insafından böyük bir mühakimə olmadığından dolayı, bu da doğrudan-doğruya böyük alçaqlıq və böyük qeyrətsizliklə töhməti hökm edir [böyük alçaqlıq və böyük qeyrətsizlikdə təqsirləndirilmək hökmünü verir]. Daha doğrusu, vicdanına millət və milliyyətinə məhkum olanlar, alçaqlıq, türkcəsi namussuzluqla müttəhimdir.

Haqqül-insaf, haqqül-vicdan mülahizə edən [insaf haqqını, vicdan haqqını nəzərə alan, insafılı və vicdanlı] bir insan müddəti-həyatının ən əziz qismi olan gəncliyinin bir-iki sənəsinə əsgərliyə həsr edərsə, o insanın insanlığına, vücudunun da qiymətinə xələl gəlməz və biləks [əksinə], maddi-mənəvi, haqqı-dünyəvi və üxrəvi [bu dünyaya və axirətə məxsus] şərəf və səadəti ikmal edilər [kamilləşər, tamamı-lanar].

Bununla bərabər, bir adam ölüm təhlükəsini və əsgərlik səfalətini qalə alaraq [nəzərə alaraq], ölməyəyim deyər müharibəyə getməkdən, səfalət çəkməyəcəyim deyər əsgər olmaqdan çəkinərsə, böylə

vahi [boş, mənasız] bir mülahizə qarşısında bulunan bir adamın aqibəti vəximdir [qorxuludur]. Az zaman keçmədən ölməyə və səfalətə düşəriyyəyə məhkumdur. Hər kim ki, əsgərlikdən qaçarsa, mütləq bir bəlaya giriftar olacaqdır. Əsgərlik xidmətində təmarüz edən [özünü xəstəliyə vuran], yəni yalandan xəstə olan, həqiqətən xəstə olacaqdır. Əsgərlikdən qurtulmaq üçün kəza [həmçinin] müharibədə də böylədir. Atəş xəttində qurşundan saqınan, canından, ölümündən qorxan mühəqqəq [mütləq] qurşuna hədəf olacaqdır.

Əlhasil, bunlardan qaçan iflah olmaz [qurtulmaz, salamat qalmaz]. Bunlar qəti və mütəəddid təcürblə [çoxsaylı təcürbələr] sabit və inanmayanlar üçün də təcürbəsinə varmaq qolaydır.

Əsgərliyin məziyyəti [üstünlüyü], əsgərliyin ülvyyəti və məmləkət və millətə olan lüzum və əhəmiyyəti haqqında olan mütalimə [fikirlərim] iki-üç məqalə ilə bitməz. Cənabi-Haqq əhsan edərsə, bir sırası gəldikdə sövqiyyəti-əsgəri namından acizənə olaraq təlif edəcəyim [qələmə alacağım] olan kitabımda əsgərlik xüsusunda uzun-uzadıya bir mütalimə sərd edəcəyəm [fikirlərimi ifadə edəcəyəm].

Şimdilik bizə lazım olan şeyi, şimaldan bir kabus-əlim [əzablı kabus] kimi çıxan bir qara bulud və o buludun altında uçan yırtıcı bir şahin quş təpəimizin üstə qonmaq və buluddan üzərimizə çökmək istəyir.

Ciddi bir təşəbbüsümüzlə mühitimizdən şəms tulu edər də [günəş doğar da] və bu ziyayi-şəmslə [günəşin işığı ilə] o şəmsin xütuti-şüası [şüasının xətləri] şimala doğru əks edincə bittəb [təbii ola-

raq] üzərimizə çökmək fürsətini gözetməkdə olan o qara bulud övni-Bari [Allahın köməyi] ilə zail [yox, məhv] və şahin də dəf olacaqdır.

Böylə təhlükəli bir zamanda tədbirli bulunmaqdan məqsəd övrət və uşaqlarımızı ayaq altında qoymamaq, millət və milliyyət və istiqlalıyyətimiz üçün çalışmaq xüsusunun mədlulu [mənası, məğzi] olan amal və əfalın [arzuların və əməllərin] tətbiqi və yeganə hədəfi-məqsudumuzun təyini, yenə övrət və uşaqlarımızı ayaq altında qoymamaq məqsədinin təmini və tərvici [rəvac verilməsi] keyfiyyətidir.

Millət və milliyyətinə, hürriyyət və istiqlalıyyəti ilə haqqı-hakimiyyətinə və mühafizəyi-mövcudiyyətinin təmininə sarılan bir millət heç bir vaxtda təərrüz [hücum] və təcavüzə məruz qalmaz, millət və milliyyətindən ayrılmaz və ayrıl-mayacağına da Cənabi-Haqq şahidi-adildir [ədalətli bir şahiddir]. Şu qədər var ki, “tələbna və cəddəna” hökmi-cəlininin mənai-fəyyazına nəzərən [uca hökmünün bəreketli mənasına müvafiq olaraq], tədbirdə qüsurlanmamək, iğfalata [qəflətə] qapılmamaq, az uyqu uyuyub və çox çalışmaq da şərt olub Bağdad tənbeli kimi arxa üstünə yatmaqla deyildir.

Çubuqçuzadə Yusif Camal

BAKİ XƏBƏRLƏRİ

Əsliyə tutulması

Srağagün Parapet qarşısında olan erməni kəlisəsi [kilsəsi] altında olan anbardan külli miqdarda ləvazimat, saldat əlbisələri, xəstəxana mühimmatı gizləndiyi

kəşf edilmiş və axtarış əsnasında bir çox əsliyə [silahlar], pulemyot, külli miqdarda patron və qeyriləri tapılmışdır. Həmin əşya və ləvazimat arabalarla kəlisədən başqa bir yerə aparıldıqda görüldü ki, lazımı yerinə bildirilmişdir. Bundan əlavə, Suraxanski küçədə xəzinəxana yanındakı bir anbarda dəxi külli miqdarda əsliyə, tüfəng, patron və qeyri patlangac şeyləri tapılmışdır. Şeylərin hamısı zəbt edilmişdir.

Səfərbərlik

Əhvali-hazirədən dolayı yeni əsgərlər dəvəti müvəffəqiyyətli surətdə davam etməkdədir. Hər gün Bakı qəzası kəndlərindən külli miqdarda cavanlar kamalişövk və həvəslə dəstələrlə nəğmələr oxuduqları halda Əxzi-əsgər [Hərbi çağırış] idarəsinə gəlib, oradan naçalnik idarəsi qarşısına gedirlər. Küçələrdən keçdikdə bir çox camaat onları alqışlayıb yola salırlar. Ələlümüm [ümumiyyətlə], axır vaxtlar cavan əsgərlərdə böyük təəssüb və vətənpərəstlik hissi oyanmışdır ki, bunu səmimi surətdə təqdir və təbrik etməmək qeyri-mümkündür.

General Xəlilov[un] qardaşının tövqifi

Dağıstanda böyük xəyanətlərdə bulunub və camaat tərəfindən ölümünə qəsd edilən general [Mikayıl] Xəlilovun qardaşı neçə gün bundan əqdəm [qabaq] Bakıya varid olmuş [gəlmiş] və burada hökumətin binagüzarlığı [sərəncamı] ilə srağagün təhərri polis[i] [axtarış polisi] tərəfindən tövqif [tutulmuş] və həbs edilmişdir.

Ağabala Quliyevin tövqif edilməsi
Srağagün bazarda Bakı tacirlərindən olan məşhur Ağabala Quliyev müfəttinə nə [araqarışdıran] sözlər söylədiyi üçün camaat tərəfindən döyülüb və nəhayət polis tərəfindən tövqif [tutulmuş] və həbs edilmişdir. Quliyevin böylə hərəkəti camaatın böyük bir nifrətini mövcib [nifrətinə səbəb] olmuşdur. Quliyev açıqdan-açığa hökumətin əleyhinə və Denikin ordusunun lehinə olaraq təbliğat və təşviqatda bulunmuş.

Artistlər arasında
Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyətinin ümum artistləri vətənimizi təhdid edən Denikin təhlükəsi münasibətilə fəvqəladə iclasa cəm olub qərar qoymuşlar ki, lazım olan vaxtda şəhərin əmnü asayişini [təhlükəsizlik və asayişini] saxlamaq üçün bir xüsusi könüllü dəstəsi təşkil etsinlər. İşbu könüllü dəstəsinə bütün səhnə həvəskarları, qanuna görə əsgərliyə düşməyən ailə pərəstarları [himayələrində ailə olanlar], cavanlar, 30 yaşından 50 yaşına qədər ziyalılar və müəllimlər qəbul olunurlar. Könüllü dəstəsinə yazılmaq istəyənlər cümə günü, iyunun 13-də gündüz saat 4-də Şah məscidinə müraciət edə bilirlər. Bundan əlavə, təfəsilat üçün Qubernski küçədə 43 nömrəli evə müraciət etməli.

Həbsdən azad
Bakı qalabəyisinin binagüzarlığına [sərəncamına] görə, neçə gün bundan əqdəm [qabaq] oğlanlarını gizlətməkdə müttəhim və Mərkəzi Həbsxanada həbs edilmiş olan Bakı sakinləri Hacıpaşa Ağababə oğlu və Ələkbər Məşhədi Nəcəf oğlu

oğlanları yenidən əsgərliyə gəldiklərindən həbsdən azad edilmişlərdir.

Pristav və müavinindən şikayət
Bakıda sükunət edən [yaşayan] Malışev qubernatora bir ərizə verərək məlum etmişdir ki, 4-cü uçastok pristavı Kərimbəyov və müavini Axundov kəndi xidmətlərindən sui-istifadə edərək bir çox şikayətçilərdən rüşvət istəyirlər. Qubernator həmin şikayəti təhqiq etmək üçün qalabəyinə [komendant] göndərmişdir.

Teleqraf xəttinin qırılması
Posta və Teleqraf İdarəsi Bakı qubernatoruna məlum etmişdir ki, Keşlə ilə Biləcəri mövqifləri [stansiyaları] arasında olan teleqraf xətti naməlum şəxslər tərəfindən qırılıb və bundan naşi [buna görə], Tiflis ilə Bakı arasında teleqraf müxabirəti [rabitəsi] kəsilmişdir. Müqəssirləri axtarmaqdan ötrü qubernator tərəfindən ciddi tədbirlər ittiqaz edilmişdir [tədbirlər görülmüşdür].

Tövqif və həbs
Bakı qalabəyisinin binagüzarlığına görə, Bakıda sükunət edən Qubanov və Şvars ümumi asayişə pozmaqda müttəhim edilərək bir ay müddətinə həbsə alınmışlar.

Klubun qapanması
Qalabəyinin binagüzarlığına görə, Bakıdakı "Ermitaj" klub külli miqdarda qumar oynanmasına icazə verdiyi üçün qapanmışdır.

On milyon istiqraz
Məclisi-Məbusan tərəfindən qərar-dad edildiyinə görə, Hökumət Bakı Bələ-

diyyə İdarəsinə on milyon manat miqdarında istiqraz [borc] buraxmışdır.

Şirvan-Kürdəmir
Posta və Teleqraf İdarəsi xəbər verir ki, Bakı-Şirvan-Kürdəmir arasında posta və teleqraf müxabirəti [rabitəsi] başlanmışdır.

Fəhlə həyatından
İyunun 9-da Balaxanada Türk Ədəmi-Mərkəziyyət “Müsavat” firqəsinin mərkəzi şöbəsinin ümumi iclası vəqə olmuşdur. İclasda ümumi mədən dairələr[in]-dən və yaxın kəndlərdən nümayəndələr hazır olaraq Könüllü ordunun Dağıstan və Azərbaycan üzərinə qəsd və hərəkət etməsi məsələsi müzakirə edilmişdir. Bir çox müzakirədən sonra, iclas Bakı və ətrafı müsəlman əmələlərinin var qüvvələri ilə və son nəfəslərinə qədər qara irticai [mürtəce] qüvvələrlə çarpışib Azərbaycan istiqlaliyyətini hər bir təhlükədən müdafiə və mühafizət edəcəklərdir.

Türk müəllimlərinin ümumi iclası
Həziran [iyun] 13-də, cümə günü axşam saat 5-də Şah caddəsində, Üçüncü ali-ibtidai məktəbində türk müəllimlərinin ümumi iclası vəqə olacaqdır. Heç kəsə xüsusi vərəqə və dəvətnamə göndərilməyəcək. Buna binaən [buna görə], hamının şu elan ilə kifayələnilib gəlməsi rica olunur. Əgər saat 5-də üzvlərin az gəlməsindən dolayı məclis baş tutmasa, saat 6-da həmin gün ikinci iclas hər nə qədər üzv olmuş olsa, qanuni hesab ediləcəkdir. Məsələlər mühüm olduğuna görə, hamının gəlməsi vacib və ələmdir. Şunu da əlavə edirik ki, bu, tədris sənə-

sinin axırncı ümumi iclasıdır. İclasda Dağıstan müəllimlərinin nümayəndələri məruzə oxuyacaqdır.

İttifaq idarəsi

İstehlak Cəmiyyətində
Bakı İstehlak Cəmiyyəti Cəmiyyəti-Xeyriyyəsi bununla cəmi üzvlərinə elan edir ki, bu iyun ayının 15-də saat 5-də cəmiyyətin ümumi iclası vəqə olacaqdır. Hamı üzvlərin gəlməsi rica olunur. Kraynı Krivoy küçə, Birinci Kantapinskinin küncündə, nömrə 120.

Yeni Maarif naziri
Səbiq Dağıstanlılar Cümhuriyyəti Maarif naziri Şahsüvarov Azərbaycan Cümhuriyyəti Maarif nazirliyinə təyin edilmişdir. Şahsüvarov həzrətləri dündənən etibarən öz vəzifəsi ifasına şüru etmişdir [başlamışdır].

Aşqabadın süqutu
Şəhərdə dövrən edən şayiata [şayialərə] və Tazəşəhərdən qaçanların dediklərinə görə, srağagün Aşqabad bolşeviklər tərəfindən işğal edilmişdir.

Fəhlə Konfransının divani-rəyasəti tərəfindən
Fəhlə yoldaşlar! Bakı Fəhlə Konfransının divani-rəyasətinin qərarına görə, bu gün iyun ayının 13-də, sübh saat 8-dən axşam saat 6-dək ümumi tətıl elan edilir. Bu gün hamı əmələlərin borcudur ki, var qüvvələrini sərf edib və qırmızı bayraqlar altına cəm olub öz qüvvələrini düşmənlərinə, xarici və daxili əks-inqilabçılara göstərsinlər. Nümayişlərin üsulu elannamələrdə göstəriləcəkdir.
Əmələ Konfransının divani-rəyasəti

Bələdiyyə İdarəsində

- Neftçilər İttifaqı Bələdiyyə İdarəsinə müraciətən məlum etmişdir ki, Bələdiyyə İdarəsi firmalar tərəfindən veriləcək vergilərin verilmə[mə]si təqdirində onlara 12% əlavə təyin edirmiş. Halbuki firmalar şimdiki mal mübadiləsi olmadığından naşı [olmadığına görə], fəqət [sadəcə] hökumət tərəfindən verilən istiqrazla [borcla] öz işlərini aparırlar. Hökumət isə, Bələdiyyə İdarəsi vergiləri üçün firmalara borc verməyir. Binaənileyh [ona görə], vaxtlı-vaxtında vergilər verilməzsə, onlardan əlavə alınmasın.

- Bələdiyyə İdarəsi Məsai Nəzarətinə [Əmək Nazirliyinə] müraciətən məlum etmişdir ki, Bələdiyyə İdarəsi tərəfindən məsai borsası [əmək birjası] təsis edilmişdir. Bələdiyyə İdarəsi xəzinəsinin fəna əhvalından naşı rica edilir ki, həman borsa məxaricətinin şəhər öhdəsindən dövlət öhdəsinə götürülməsi haqqında Vükəla Şurasında [Nazirlər Kabinetində] məruzə versin.

ZİYALILAR İTTİFAQINDA BİR GÜN

Bu gün Azərbaycan mühitində tək bir duyğu, tək bir düşüncə hökmrandır: Bir əsri mütəcaviz [bir əsrdən artıq] illərdən bəri həsrət və iştiaqla [şövqlə] bələdiyyə hürriyyət və istiqlalına qovuşaraq onu çılgın, pərəstişkar bir aşiq qısqanclığı ilə, hirs [tamah] və iştaha ilə parlayan yabançı gözlərdən saxlamaq!

Əvət, hər guşədə əlində silahla əsgəri təlim yapan kiçik yavruqların, kümə-kümə

təlim meydanlarına qoşan gənc, ixtiyar adamların, ziyalı məclislərin, bütün məhəfilin [dairələrin] səmimi təzahürlərinin ruhu bu tək bir əndişədən doğmuşdur.

Gənc Azərbaycanın qəlbi bu günün təhlükəsini hiss etmiş, əhəmiyyətini təqdir etmiş, qorxunc bəlani tərd etməyi [qovmağı] yeganə qayə edinmiş...

Həqiqətən, bir millət böyük bir fəlakət, qorxunc bir təhlükə qarşısında bulunduğu zaman fərdlərin ruhunda yalnız milli bir şəxsiyyət yaşar, bütün ruhlarda bu milli şəxsiyyəti idamə etmək [davam etdirmək] arzu və iştiaqından [şövqündən] başqa bir hiss qalmaz. Bu həngəmdə [bu zamanda] fərdlər özlərini deyil, yalnız millətlərinin istiqlalıyyatlarını düşünərlər.

İştə, bütün qəlbləri bir qəlb yapan bu böhranlı dövrə, bütün iradələrin susaraq ümumi bir iradənin hakim olduğu bu həngəmə [bu zaman] müqəddəs "ilqah"lar [aşılamlar, peyvəndlər] dövrəsidir... Binaənileyh [ona görə], bütün fərdlərin müfrit, qələyanlı, şədid [ifrat, coşğun, şiddətli] bir həyat yaşadıqları bu anlarda onların ruhları üzərində yapılacak ictimai, məfkurəvi təlqinlər əbədi, layəmut [ölümsüz] qüdrəti haizdirlər [daşıyırlar].

Bu böhranlı anlar, millətləri səadətə isal edən [çatdıran] bu xaliq qüvvətlər ciddən nə qədər qiymətlidir. Məfkurələrin doğduğu bu anlarda bütün mütəfəkkirlər, ədiblər, şairlər, ziyalılar onu bəslərlər. Ən məqul [ağlabatan] vasitələri ararlar, bularlar, yəni ictimai həyatı tənzim edərlər [nizamlayarlar].

İştə, biz bu gün o böhrani dəmləri yaşayırıq və həpimiz bizi müqəddəs və

yüksək məfkurəmizə isal edəcək [çatdıracaq] böyük qüdrətin "istiqlalımız" olduğunu bilərək, uğrunda pək böyük fədakarlıqlar yapmağı atəşli, hummalı bir surətdə [çılğınlıqla] təsəvvür edirik.

Hər yerdə və bilxassə Ziyalılar İttifaqının şayani-şükran [təşəkkürə layiq] olan 9 iyun iclasının təzahüratında görüldüyü üzrə hiss, həyəcan və eşq içində və pək ulvi bir hüsn-niyyətlə çalışmaq istəyirik. Fəqət qardaşlarım, etiraf edəlim ki, həpimiz hiss və həyəcanın təhti-təsirində [təsiri altında] şaşırır kimiyiz. Məfkurələrimiz bir, amma onun istehsalı [əldə edilməsi] üçün təyin etdiyimiz vasitələr nöqsandır, təmini-məqsəd edəmməz. Binaənileyh, bəndəniz məfkurəmizi ancaq şu iki qüvvətlə istehsal edəcəyimizə qanəyəm: fikir və barut! Yəni dimağı [başı] işlədərək və qan axıdaraq!

Hərb millətlər üçün məşum bir zərurətdir. Biz də dərhal hərbbə hazırlanmaq məcburiyyətindəyiz. Hazırlanmaq gərək hökumət, gərək millət tərəfindən bəzi təşkilat yapılmaqladır. Hökumətin təşkilatı, müəssisəti ona aid, müəyyən və sabitdir və ordu hərbbə halında bulunduğu zaman qonaqlar [imarətlər], anbarlar, xəstəxanalar və sairə kimi mənzil təşkilatı ilə əsgəri bəslər, şəfayab edər [sağaldar]. Fəqət bu müəssisəti-rəsmiyyə [rəsmi qurumlar] nakafidir [kifayət etməz]. Millət tərəfindən bu rəsmi təşkilatı təqviyə və itmam edəcək müəssisə [gücləndirəcək və tamamlayacaq qurumlar], əzcümlə [o cümlədən] Müdafiyyə-Milliyə [Milli Müdafiə], Hilali-Əhmər [Qırmızı Aypara] cəmiyyətləri təşkil edilməlidir. Müdafiyyə-Milliyə sərvətlilərdən, xeyir əshabından [xeyir sahiblərindən] para toplayaraq, sə-

nətkarlar yığaraq özünə tabe sənətxanalar, emalatxanalar vücudə gətirər və əsgər üçün yazlıq, qışlıq paltar, içlik tikdirər və xaricdən toplar, əsgərə, cəbhəyə hədiyyələr göndərər. Hilali-Əhmər də bir şəhərin yaxud şəxslərin verəcəkləri paralarla xəstəxanalar təsis edər, xəstəbaxıcıları yetişdirər, ailə və övladi-şühəda [şəhidlərin ailə və uşaqları] üçün eytamxanaları [yetimxanaları], aşxanaları vardır.

İştə, millət bu təşkilatı vücudə gətirərək yardım etməklə bərabər, Azərbaycan istiqlalını təhlükəyə düşürəcək hərəkətdə bulunan hər şəxs, düşməne acentəlik edənləri, yalan xəbərlər çıxaranları, əsgərlikdən qaçanları dərhal və bilamərhəmət [rəhm etmədən] hökumətin üzvlərinə xəbər vermək, fərdlər arasında sarsılmaz məhəbbətlər təsis etmək, düşkünlərə və bəkəslərə şəfqət və mərhəmət hissləri oyandırmaq kimi ən müqəddəs vəzifələri fərdən [fərd olaraq] yapar. Fəqət məəttəəssüf [təəssüf ki], hənuz ictimai həyatdakı vəzifələrinin əhəmiyyətini təqdir edəmməyən bəzi əfradi-millətə [millətin bəzi fərdlərinə] bunların qüdsiyyətini öylə bir surətdə təlqin etməli ki, ən əziz və ən təbii birər vəzifə bilsin. Bunun üçün şimdiki zamanlar əsla qaçırılmayacaq fürsətlərdəndir.

Binaənileyh, ziyalı qardaşlarım, Müdafiyyə-Milliyə, Hilali-Əhmər təşkilatına başlamaqla bərabər, qüdsi fəzilətləri təlqih [aşılamaq] və təlqin üçün xalqa konfranslar verməliyiz.

Həpimiz konfranslarımızda sabit bir səciyyə, qüvvətli bir imanla yalnız istiqlalımızı düşünməliyiz.

Həsən M. oğlu

GÜRCÜSTANDA

Könüllü orduya mühimmati-hərbiyə aparılması Gürcüstanda qadağan edilmişdir

Gürcüstan Hökuməti Gürcüstan dairəsindən Könüllü ordu üçün mühimmati-hərbiyyə [hərbi ləvazimat, sursat] aparılmasını qadağan etmişdir. Gürcüstan Cümhuriyyətinin zirehli qatarları bu binagüzarlığa [sərəncama] əməl edilməsini təqib edirlər. İndiyə qədər Qarsdan göndərilən bir neçə vaqon patronu tutmuşlar.

Gürcüstan heyəti İtaliyaya gedəcəkdir

Bir para əhəmiyyətli siyasi və iqtisadi məsələləri məhəllində [yerində] həll etməkdən ötrü bu yaxın vaxtlarda İtaliyaya Gürcüstandan xüsusi bir heyət gedəcəkdir. Heyətin kimlərdən ibarət olacağı hələ məlum deyildir.

Çxeidze və Seretelinin məktubu

Parisdə bulunan Gürcüstan sülh heyəti üzvləri [İrakli] Sereteli və Çxeidzedən bu məzmununda məktub alınmışdır. Məktubu eynilə dərc etmək mümkün olmadığından, bəzi yerlərini yazırız.

Nümayəndələr yazırlar ki:

Gürcüstan istiqlaliyyətinin təsdiq olunması məsələsi üçün nəərəyə müraciət ediriksə, bizə artıq dərəcə hüsn-təvəccöh göstərirlər. Bizə deyirlər ki, Gürcüstan istiqlalının təsdiq edilməsi məsələsi o qədər aşkardır ki, onun qəti surətdə həll edilməsi heç bir mübahisəyə bais olmayacaqdır. Fəqət hələlik Konfransda xırda millətlərin müqəddəratı məsələsi müzakirə edilməmişdir.

Nümayəndələr axırda əlavə edirlər ki, Gürcüstanın daxili təşkilatı mühafizə ediləməlidir. Gürcüstan istiqlaliyyətinin təsdiqi məsələsində Parisdən heç bir xətrə [qorxu, təhlükə] yoxdur.

TEATRO VƏ MUSİQİ

Zamanın əhəmiyyətini və teatronun bəxşus [xüsusi] bu günlərdə camaata qarşı mənfəətini nəzərə alaraq, bundan belə əhya günlərindən başqa hər həftə cümə günləri Hökumət Teatrosunda teatro tamaşaları göstəriləcəkdir. Bu gün, cümə günü, axşam həman teatroda Üzeyir bəy Hacıbəyli cənablarının yazmış olduğu “O olmasın, bu olsun” operettası mövqeyi-tamaşaya qoyulacaqdır. Tamaşa axşam saat 8-də başlanacaqdır. Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır.

İZHARİ-TƏŞƏKKÜR

Gəncə vilayəti Türk Müəllimlər və Mütəəllimləri İttifaqı hümməti ilə 1919[-cu il] mayıs ayının 23-də 25 sənəlik xidməti-acizanəmə mükafat olaraq tərtib verilmiş yubileyə iştirak edib uzaqdan-yaxından, bizzat yaxud bilvasitə bəndənin haqqında lütf buyurub təbrik edən, hədiyyə əta qılan müəssisələr, cəmiyyətlər, firqələr, ittifaqlar və qeyrilərinin hüsn-təvəccöhlərinə qarşı səmimi təşəkkürlər edirəm. Ələlxüsus Heyəti-Vükəla Rəyasəti, Parlaman Heyəti-Rəyasəsi və Maarif Nəzarəti canibi-aliləri tərəfindən təbrikən sərəfraz olduğumdan naşi [təbrik edilməklə başım uca olduğu üçün] ərzi-ehtiram və izhari-təşəkkür edirəm.

Yubileyəmin tərtibinə səbəb olan Gəncə Müəllimlər İttifaqı ilə Bakı Türk Müəllimlər İttifaqı, Şəki Türk Müəllimlər İttifaqı, Ərəş Türk Müəllimlər İttifaqı, Qazax Türk Müəllimlər İttifaqının nəzər-diqqəti cəlb edəcək dərəcədə yubileyəmə iştirak edib bəndəni məmnun etmələrinə mədyun [minnətdar] olmaqla, təşəkkürlər edirəm.

Öylə fəvqəladə surətdə şənlik günü Azərbaycan istiqlalımızın feyzi olmaqla, digər müəllim arxadaşlarım üçün də təşviq və tərgib [həvəsləndirici və rəğbətəndirici] idi. Əlbəttə ki, müəllimlik təqdir olunarsa, maarifimiz tərəqqi tapar, maarifin irəliləməsi ilə istiqlalımız paydar [paydar] olar. Cənabi-Haqdan istiqlalımızın sənələrcə yaşaması ilə, onu yaşatmağa birinci amil olan müəllim arxadaşlarımın müvəffəqiyyətlə yaşayıb məsud olmalarını dilərim.

Abbaszadə Abbas

Doktor Musa bəy Rəfiyev

Daxili əmrəyə [xəstəliklərə] düşər olan naxoşları qəbul etməyə başlamışdır. Səhər saat 9-11-ə kimi. Axşam saat 5-7-yə kimi. Ünvan: Armyanski, nömrə 15. Telefon 16-80. b-37

Arvad diş həkimləri

Z. A. Şextər və xanım

Dişlər ağrısı çıxarılır. Qızıl qapaq, qazma və hər növ qayırma dişlər. Dişin yaxşı qayırılması təmin olunur. Kənardan gələnələr üçün tezliklə görülür. Qiymətlət münasibdir. Qəbul olunur səhər saat 9-dan 2-yədək, axşam saat 4-dən 7-yədək. Voronovski küçə 17 nömrəli evdə, paradni qapıdan.

8753

Bəhri-Xəzər İstehlak Cəmiyyəti “Kooperatsiya” müalicəxanası

Hər növ naxoşluqlar qəbul olunur. Müalicə haqqı üzvlərdən 4 rublə, qeyrilərdən isə 6 rublə. Bolşoy Morskoy küçə, Tarqovinin küncündə Həsənovun evində, yolu Bolşoy Morskoydan. Telefon nömrə 26-90.

Əmrəzi-daxiliyyə [daxili xəstəliklər] 9-11 Balayan

Mədə naxoşluğu 12-2 Mejebovski; 4-6 A. Seyidov

Əmrəzi-əsəbiyyə [əsəb xəstəlikləri] 12-2 Şmirqeld

Cərrahiyyə 9-11 Sander
Uşaq naxoşluğu 9-11 Rabinoviç; 4-6 Bron
Arvad naxoşluğu və mamalıq 9-11 Pines; 12-2 arvad həkimi Şapiro-Rotman; 4-6 S. Seyidov[a]

Dəri və zöhrəviyyə 9-11 O. Şamkoryan; 12-2, 4-6 Pernik

Göz naxoşluğu 9-11 Cəfərov; 4-6 arvad həkimi Qeqamyan

Qulaq və boğaz ağrısı 12-2 B. K. Finkelşteyn;

Diş ağrısı 9-11 Suşon-Sivkina; 4-6 İtkin
Müalicəxana müdiri bakterioloq Lyubəşevskaya

Müalicəxanada konsultasiyalar icra olunur. Operasiya, konsultasiya razılıq ilə. Çiçək döyülür, şəhadətnamə verilir. Analiz qəbul olunur. 606 və 914 müalicəsi.

10208

Xüsusi müsəlman təvəllüdxanası

Gövhər xanım Qazizadə

Vəzi-həml edənələr hər bir vaxt, gələn xəstələr isə hər gün səhər saat 10-dan 2-yə kimi qəbul edirlər. Təvəllüdxanada əməliyyatı-cərrahiyyə (operasiya) icra edilib, doktor Tsentner konsultasiya yapır. Feldşeritsa-mama Vasserman çiçək döyür, yara bağlayır və iynə vurur. Adres: Armyanski küçə nömrə 13. Telefon nömrə 58-39.

7-321

Şüvələnda

6 otaqlı bir bağ ıcarəyə verilir. Xahiş edənlər Çadrovı küçə, 200 nömrəli evə saat 3-dən 5-dək müraciət edə bilirlər.

10230

Satılır

Mebel, stilnoy yatacaq, stalovı, lednik, kuşetka və yaylaq setka kravatları. Bandar-naya, nömrə 93, mənzil nömrə 11, paradnı qapı.

10232

Moskvada təcrübə görmüş diş həkimi **K. S. Kolandskaya-Sanuxat** kabinə açmışdır. Müalicə edir, dişləri doldurur, süni dişlər qayırır və dişləri ağrısız çəkir. Qiymət münasibdir. Qəbul edir: Hər gün səhər saat 9-2-yədək; axşam saat 5-7-yədək. Adres: Bazarnı və Suraxanski küçələrin küncündə, nömrə 112.

8795

Doktor S. İ. Zaks

Zöhrəvi, dəri və sifilis naxoşluqlarını qəbul edir. 606 və 914 müalicəsi. Naxoşları hər gün qəbul edir saat 4-dən 7-yədək. Vorontsovski küçə nömrə 43, 2-ci mərtəbə.

8776

Diş həkimi R. S. Fuks

Qəbul edir: 9-dan 10-a dək; 5-dən 7-yədək. Ünvan: Mariinski, nömrə 18. Ferdinandın aptekası ilə bərabər. Telefon nömrə 34-15.

10202

Petroqraddan gəlmiş doktor İshaq Avetisoviç Atayans (professor Mixaylovun müavini)

Mamalıq, qadın və urologiya naxoşluğuna mübtəla olanları qəbul edir. (Bövl [idrar] yolu azarına, köhnə və təzə süzənəyə müa-

licə edir.) Bövl yolunu elektrik aləti ilə müayinə edir. Hər gün saat 3-dən 6-ya kimi. Çaharşənbə günləri fəqirləri pulsuz qəbul edir. Ünvan: Telefonnu küçə, nömrə 6.

8798

Berlin Darülfünunu doktoru S. İ. Kopelioviç

Daxiliyyə və əsəbiyyə naxoşluqlarını qəbul edir səhər saat 10-dan 1-ədək, axşam saat 5-dən 7-yədək. Adres: Vorontsovski küçə nömrə 17, 2-ci mərtəbə. Telefon nömrə 50-28. Və 93.

8765

İstanbuldan, İngiltərədən və Fransadan mallar

İ. V. Denisovun bankir kantorası İstanbulla, Marselə (Fransa) və Liverpula (İngiltərə) mal alıb gətirmək üçün nümayəndə göndərir. Sifarişlər İ. V. Denisovun bankir kantorasında qəbul olunur (Nikolayevski və Olqinski küçələrin küncündə) hər gün axşam saat 5-dən 7-dək.

10210

Zəhmət (məsai) bürosu

Bakı Şəfqət Bacıları İttifaqı şəfqət bacılarını gecə işlərinə, iynə vurmağa, masaj etməyə müərriflik edir [tövsiyə edir, zəmanət verir]. İttifaq öz işçilərinin işlərinə cavabdehdir. Xahiş edənlər bu adresə müraciət edə bilirlər: Budaqovski və Malakanski küçələrin küncündə, nömrə 16/22, mənzil 6. Konkanın mənzili. Telefon nömrə 14-08. Büro bütün gün açıqdır.

8755

Müvəqqəti müdir: Hacıbəyli Üzeyir

QEYD VƏ ŞƏRHLƏR

Qismi-rəsmi

səh. 268. “IX) Daxiliyyə Nəzarətinə həmcinin...”: VIII maddə (əslində VII maddə) qəzetdə buraxılmışdır. Daha ətraflı məlumat üçün qəzetin 204-cü nömrəsindəki “Təzkib və təshih” qeydinə baxın.

Tətil və nümayiş

səh. 269. “Lazistan”: Türkiyədəki etnik qruplardan olan lazların yaşadıkları əraziyə verilən ad; Osmanlı dövlətində Trabzon vilayəti daxilində Lazistan sancağı mövcud olmuşdur. Lazistan sancağının inzibati mərkəzi əvvəllər Batum, Batumun ruslar tərəfindən işğal edilməsindən sonra isə Rizə şəhəri idi.

“Xəlilovlar”: general-mayor Mikayıl Xəlilov nəzərdə tutulur.

“Düşmən gəliyor, məqsədi ifnayı-vətəndir”

səh. 270. “Düşmən gəliyor, məqsədi ifnayı-vətəndir”: “Düşmən gəlir, məqsədi vətəni yox etməkdir”.

səh. 272. “Mən nə quyəm ya səməndər baş, ya pərvanə baş / Çon bə-fikri-suxtən of-tadəyi mərdanə baş”: “Mən demirəm səməndər ol, ya pərvanə ol, / Yanmaq fikrinə düşmüşənsə, mərdanə ol!” (farsca)

Sülh ətrafında

səh.273. “Daniels”: qəzetdə səhvən “Danielson” getmişdir.

“Exo de Pari” [L'Écho de Paris]: 1884-1944-cü illərdə Parisdə nəşr edilmiş gündəlik qəzet.

Məmləkətimizdə əsgərlik həyatı

səh. 274. Bu yazı qəzetdə bir çox imla xətalari ilə getmişdir; bunları düzəltdik və

hər birini ayrıca qeyd etməyə ehtiyac görmədik.

səh. 275. “şahzadə Süleyman əfəndi mərhumun məxdumi-aliləri Əbdülhəlim əfəndi həzrətləri: Osmanlı sultanı Əbdülməciddin oğlu Süleyman Səlim əfəndi və onun oğlu Məhməd Əbdülhəlim əfəndi nəzərdə tutulur.

səh. 277. “tələbna və cəddəna”: “tələb etdik və tapdıq” (ərəbcə)

Bakı xəbərləri

səh. 279. “Şah caddəsi”: Bakıda, indiki Mirzə Fətəli küçəsi.

“Kraynı Krivoy”: Bakıda, indiki Akademik Qarayev küçəsi.

“Birinci Kantepinski”: Bakıda, indiki Salatin Əsgərova küçəsi.

Ziyalılar ittifaqında bir gün

səh. 281. “müəssisati-rəsmiyyə”: qəzetdə “müəssisani-rəsmiyyə” getmişdir.